

buir, però sobretot es tractarà d'un fet de contaminació i crec que n'he trobat el factor principal.

Garrameu és el nom d'una partida muntanyenca, en el límit del nostre terme amb el de Menargues, vessant d'una serra baixa que culmina en un petit vèrtex de triangulació (marcat així en el mapa IGC al 40.000). Nom motivat sens dubte per una cova, que encara hi deu ser al peu, una de tantes esplugues on tancaven bestiar (la cara Sud del Montsec n'és plena); o on els moros farien un reducte fortificat, en llur gradual reculada des de Balaguer a *Làrida*. Una cova que podria nom d'un *Ahmed*, compare d'aquell *Almudà-fer* balaguerí: *gâr Ahmed* 'la cova de N'Ahmed', amb el tractament català de la -D, que encara estava en obra durant el S. XII (*Alfeu, Alfou*, arts. supra). La influència de *Garrameu* prestaria un ajut decisiu a la pronúncia secundària de *meó* com *méu*, en el nom del poble. I potser no és pura imaginació suposar que mentre els cristians entenen 'Torre de la mesó', els moros o moriscos locals hi entenguessin 'Torre de N'Ahmed, -Ameu'.

Torrelavit, forma inadmissible, en català, creada per administradors castellans (en servil i vergonyosa imitació de *Torrelagun* i noms cast. anàlegs), en lloc de «*Terrassola i Lavit*» (si de cas haurien hagut de fer-ne *Terralavit*).

Torrellafuda, vol. I, 229

TORRELEBRETA

Agregat de Seva (Osona); antiga «quadra». 1359: en doble forma en aquest cens: *Torra Laberta* (*CoDoACA* XII, 131); i *Torra Lobreta* (ibid., p. 81); segurament estarien llavors en curs totes dues, i reflectirien dues variants del mateix NP germànic, comuníssim i molt antic: LEUDBERHT: Först. en dona moltes dotzenes de cites (col. 103), des de *Leutiberct*, a. 535, en els docs. merovingis p. p. Pardessus; *Leudebert*, bisbe de París, a. 625; però també pren sovint formes com *Lutberto*, *Liotbert*, *Leodbeorht* i *Torrelobreta*, d'on la nostra var. catalana, i en l'altra forma catalana es barreja amb *llebreta*, dim. de *llebre*. Però s'havia creat a manera d'adjectiu, sobre el NP germànic, tal com *Torreferretera* de FERHARI, *Portaspana*, *Castellseguer* etcètera.

Torremadó, V. *Madó* *Torremilà*, V. *Milà*
Torremirons, V. apè. a *Palafrugell*
Torremundo V. T- (misc. moss.)

Torrenegó o TORREDENEGÓ. Ja va tot a l'art. 50 *Énec*. En la part que dedicàvem al ribagorçà *Visarracans* o *Villarracons*; s'ha refet a la V-.

TORRENERAL

Agregat de Penelles, a la Noguera, uns 15 k. a l'Est de Balaguer (GGC, Lda., p. 97); avui simple veïnat a l'E. de Bellestar (Reig Vilardell, *Monogr. de Cat.*, s. v. *Bellestar*).

PRON.: *torfenerál*, oït en l'enq. de Penelles, on l'inf. l'unia a «la Torre dels Frares» (XLVI, 61.11).

MENC. ANT. Per a 1122 (la més antiga), veg. infra; 1125: concessió de diverses percepcions a la *Torre Nerall*, junt amb la *Torr Almazor* (A.C.A.), cita de Font Rius (C. d. p. I, p. 710) (*Almassor* és un altre dels agre. de Penelles). Abans se'n deia, alhora, *Torre-cortesa* com veiem per docs. del Priorat de *Gualter* (que lleigeixo a l'Arx. Sols.): 1183: «prior --- *Gualteriensis*, concordiam cum Poncio de *Rivo-Bragós* --- honorem q. habetis in *Turre Curtesa*, quod vocant de *Erad*», i en el de 1122, que és on consta que l'han donat a *Gualter*: «*ipsam Turrem q. vocant Cortesa*»; 1359: «la *Torra den Arau* ---» (*CoDoACA* XII, 61). D'un de 1423, també d'allí, extracto que «els frares de Poblet i els singulars de *Castellserà*, tragueren lletres contra el prior de *Gualter*, que havia penyorat el bestiar d'ells, quan penetrava en la *Torre d'En Erall*».

ETIM. *Eral* fou, doncs, un NP sens dubte germànic. En efecte, en fonts catalanes el retrobem escrit precisament *Eral* en un doc. de Poblet de 1188, *Eyral* a Vilamulaca a. 1133, i *Erau* a Cast. Pna. a. 1567. Quant a l'original germànic, -al o -að suposen un ètímon en -AD. No pensem, doncs, en el trivial *Herald* (que potser li suposa l'escriba del doc. de 1122, si bé ll pot ser la grafia errònia *pall* 'pal', corrent en aquell temps), car -ALD dona -au, no pas -al en català.

Això és el gran fet. Es tracta d'un cpt. germ. amb -RAD o -HAD (terminacions fecundes en els NPP germ. (132 i 74 en noms, respectivament, en Först.). Potser AIGRAD (AIG- 74 casos en Först., col. 20): *Eigrat* està ben testificat en Först. (en un NL del S. XI); *Hari-rad* és freqüent des del S. VIII (Först., 777), si bé fa escrupol fonètic a causa del diftong *Eyral* de 1044, però millor HARIHAD (amb transposició de -RI-) ben documentat per Först. (784), escrit *Chariathi* i *Chariotto*, sovint des del S. IV, amb la grafia arcaica de *h-* com *Ch*.

Hi ha un parònim en *Faja-neral*, però és coincidència, car ja li hem trobat etimologia diferent i segura als articles *negre* i *faig*.

Torreneules, de *neula* 'boira', amb *Puigneulós*, i cf. *Tornavels*, art. *Torn*, *Tornar*

Torre-nostra, V. T- (misc. moss.)

Torrepetxina, V. vol. I, 299

TORREPICONA

Pròpiament 'torre del tossal', derivat adjectiu de *picó*: DECat VI, 520b1-24.

Antiga torre del municipi d'Alfés, documentada l'a. 1400 (Reig Vilardell, *Monogr. de Cat.* II, 321). J. F. C.

TORRE-ROMERA

20 cristians vells, cit. entre *Montcada* i *Bétera*, en la llista governativa de c. 1600 (*El Arch.* IV, 384). Format amb el NP *Romeu*, més aviat que amb el nom d'herba, val. mossàrab *romero*, si bé adaptat al mossarabisme.

Torrescassana, DECat III, s. v. *escassà* i supra art. *Moncofa*

60 *Torre-serona*, V. *Castellserà*